

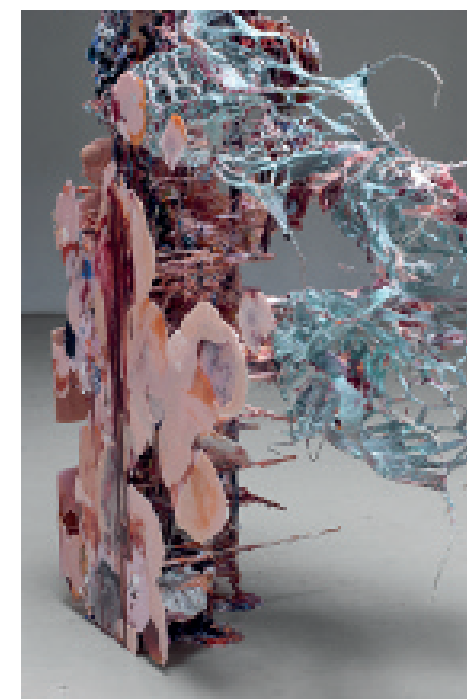
Hering/Van Kalsbeek Zonder titel,
2010 119 x 91 x 82 cm, courtesy the artists

MONSTERLIJKE SCHOONHEID

De sculpturen van kunstenaarsduo Heringa/Van Kalsbeek roepen associaties op met vleesetende planten, karkassen en onderwaterdieren. Hun ogenschijnlijk chaotische kleurexplosies zijn voor een belangrijk deel resultaat van toeval. En van een fascinatie voor vergankelijkheid.

DOOR JUDITH SPIJKSMA

Begin september rijdt in het bloemencorso in Zundert een wagen mee met daarop twee verstrengelde naakte figuren, bedekt met kleurrijke bloemen. De wagen is speciaal gemaakt voor deze jaarlijkse optocht, maar ook voor het kunstenaarsduo Heringa/Van Kalsbeek. Twee dagen na het bloemencorso zal de constructie deels uit elkaar worden gehaald, en zullen de delen worden verplaatst naar Den Bosch. Daar opent in het Stedelijk Museum namelijk 'Nachtvangst', een overzichtstentoonstelling van de twee kunstenaars. In Den Bosch zal het duo Heringa/Van Kalsbeek samen met Zundertse corsobouwers de overblijfselen van de wagen omvormen tot een nieuw werk. Hoe dat eruit zal komen te zien, is vooraf onduidelijk. Maar de titel is wel bekend: *Cadavre Exquis*. In de vier maanden waarin de tentoonstelling loopt, zal het kadaver langzaam vergaan op het binnenplein van het museum. De bloemen en papier-maché

Heringa/Van Kalsbeek zonder titel, 2011 163 x 102 x 56 cm, courtesy de kunstenaars

Heringa/Van Kalsbeek Zonder titel, 2010
37 x 29,7 cm., private collection

zullen verrotten en langzaam zal het onderliggende geraamte zichtbaar worden.

Vergankelijkheid, ontbinding – het zijn belangrijke bronnen van inspiratie voor Heringa/Van Kalsbeek. Met *Cadavre Exquis* maken ze voor het eerst een werk dat zelf zal wegrotten, tot er niets anders over is dan een constructie van staaldraad.

Uiteengereten

Liet Heringa (1966) en Maarten van Kalsbeek (1962) werken sinds het eind van de jaren negentig samen onder de naam Heringa/Van Kalsbeek. Het duo ontmoette elkaar op de Rietveld Academie in Amsterdam en maakt vooral sculpturen, maar ook foto's, films en werken op papier.

In 2007 maakten ze een film, *Adjoining Layers*, over de ontakeling en ontmanteling van corsowagens na afloop van een bloemencorso. In de film is te zien hoe een grote grijpkraan op gewelddadige wijze de

volkskunstwerken te gronde richt, en hoe de organische resten vervolgens vergaan.

Op de film zouden allerlei kunstwerken rond het bloemencorso volgen. In het voorjaar van 2013 verbleef Heringa/Van Kalsbeek drie maanden lang in Zundert, het geboortedorp van Vincent van Gogh. In een enorme corsotent in de tuin van het Vincent van GoghHuis werkten ze samen met corsobouwers aan een serie uitzonderlijke beelden. De ondergrond zag er precies zo uit als die van bloemenwagens: een geraamte van staal met daarover een laag papier. Maar daarop kwamen geen bloemen, maar polyester, om de vorm beter te definiëren.

Aan de volgende stap kwam geweld te pas. De kunstenaars scheurden en zaagden de sculpturen aan stukken. Het leverde prachtige, dramatische resultaten op. Door de ruwe behandeling is van sommige werken het staaldraad aan de binnenkant te zien. Andere zijn later bedolven onder lagen kleur.

Woordspelletje

Cadavre Exquis moet een hoogtepunt worden in de samenwerking van Heringa/Van Kalsbeek met de corsobouwers. De titel verwijst naar een literaire vorm waarmee de surrealisten het toeval uitbuitten. De basis was een oud woordspelletje, waarbij iedere deelnemer een woord of een zin op een papiertje schrijft, en dit dichtgevouwen doorgeeft aan de volgende. Die voegt wat toe, en geeft het weer verder, enzovoort.

Toen een groep surrealisten het spel voor het eerst speelde ontstond *Le Cadavre Exquis boira le vin nouveau* (Het voortreffelijk lijk zal de jonge wijn drinken) – vandaar de naam van het genre.

De overeenkomst tussen de surrealistische gedichten en het *Cadavre Exquis* van Heringa/Van Kalsbeek is de grote rol van het toeval. Niemand weet van tevoren hoe het eruit zal zien en dat maakt het werk zo spannend.

Toeval speelt ook in de rest van het werk van Heringa/Van Kalsbeek een belangrijke rol. Tijdens de maanden in Zundert vloog een van de sculpturen in brand door een ongeluk met een lasapparaat.

Heringa/Van Kalsbeek Zonder titel
2009 29 x 44 x 29 cm

DE BEBLOEDE WANDEN EN LOSGETROKKEN VEREN; HET BEELD WAS GRUWELIJK ÉN MOOI

Heringa/Van Kalsbeek
Ontmanteling corsowagen
Zonder foto: foto Heringa/Van
Kalsbeek

Heringa/Van Kalsbeek
Zonder titel, 2002
35 x 26 x 20 cm

MEER ZIEN?
HERINGA/VAN
KALSBEK
NACHTVANGST
13 SEPTEMBER 2014
T/M 11 JANUARI 2015
Stedelijk Museum
's-Hertogenbosch
WWW.SM-S.NL

Menig kunstenaar zou daarvan in paniek raken maar Heringa/Van Kalsbeek zag het resultaat en besloot dit toevallige ongelukje gecontroleerd te herhalen met andere sculpturen. Zo ontstond onder meer *Zwaan*, een zachtroze en witte constructie met hier en daar zwartgeblakerde delen. De donkere verbrandingsresten contrasteren met de zachte kleuren en de ronde, organische vormen van de sculptuur. De schoonheid van het beeld heeft een monsterlijk karakter.

Geslachte kip

Hoe onaards de beelden van Heringa/Van Kalsbeek er ook uitzien – hun uitgangspunt is vaak een bestaand fenomeen of gebeurtenis. Zo zag het duo ooit op een markt in India hoe een kip werd geslacht en klaargemaakt voor de verkoop. Het dier werd onthoofd en in een doos gestopt, met een zware steen erbovenop. Doordat het dier nog even doorbewoog, kwam de doos vol te zitten met sporen van deze gewelddadige dood. De bebloede wanden en losgetrokken veren; het beeld was gruwelijk en mooi tegelijkertijd.

Na dit voorval produceerde Heringa/Van Kalsbeek een reeks zogenoemde 'doosbeelden'. Het eerste, uit 2002, is gemaakt van keramiek, giethars, pigmenten, veer en touw en doet direct denken aan de slachting

van de kip. De wanden bestaan uit rode 'plassen' giethars en in het midden is een ondefinieerbare witte vorm van keramiek te zien. Die lijkt een beetje op een zwanenhals maar kan net zo goed een gemuteerde vorm zijn die is gaan woekeren. De associatie met het bloederige incident wordt nog eens versterkt door de rode veren die in de sculptuur zijn verwerkt.

Veel beelden van Heringa/Van Kalsbeek lijken het chaotische en weelderige resultaat van een krachtige kleurexplosie. Dat geldt ook voor de zogenoemde 'Rorschachsculpturen'. Maar op het tweede gezicht blijken ze uiterst symmetrisch te zijn, net als de inktvlekken van de psychologische test waarnaar ze zijn vernoemd. Die willekeurige vlekken roepen bij toeschouwers allerlei gevoelens en gedachten op, net als de sculpturen van Heringa/Van Kalsbeek. Een voor de hand liggende associatie bij hun werk is die met vleesetende planten, karkassen, kleurrijke koraalriffen of onderwaterdieren. De titel van de tentoonstelling 'Nachtvangst' sluit daar mooi op aan. Dat woord roept een beeld op van vormen die in het donker zijn opgevist uit de diepste lagen van de zee. Of het *Cadavre Exquis* ook aan een diepzeemonster zal doen denken, moet nog blijken. Wel is zeker dat er na de tentoonstelling alleen nog een vervormd geraamte van over zal zijn. ■